

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه موافقتنامه بازرگانی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و

دولت جمهوری اکوادور»

مقدمه

انعقاد موافقتنامه‌های دو یا چندجانبه به‌عنوان یکی از راهکارهای تنظیم ترتیبات تجاری از مهمترین ابزارهایی است که با هدف گسترش روابط تجاری مورد نظر کشورها قرار می‌گیرد. این موافقتنامه‌ها با هدف ایجاد تسهیلات مناسب در روابط اقتصادی میان کشورها و توسعه تجارت منطقه‌ای و دوجانبه به ارائه مزایا و امتیازاتی به طرف تجاری می‌پردازند.

۱. موضوع لایحه

این لایحه ضمن ارائه یک ماده واحده (موضوع تصویب و اجازه مبادله اسناد موافقتنامه بازرگانی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اکوادور) به یک مقدمه و ۲۳ ماده اشاره دارد.

۲. پیشینه قانونی

موافقتنامه‌های بازرگانی یکی از موافقتنامه‌هایی است که به‌عنوان ابزاری متداول مورد استفاده وزارت امور خارجه و وزارت بازرگانی قرار گرفته است. تاکنون حداقل ۳۸ موافقتنامه بازرگانی میان ایران و کشورهای مختلف به ثبت رسیده است.

انعقاد موافقتنامه با اسپانیا در سال ۱۳۵۲، پاکستان در سال ۱۳۶۲، الجزایر در سال ۱۳۶۳، الحاق ایران به نظام جهانی ترجیحات بازرگانی در سال ۱۳۷۰، مالزی، قطر و چین در سال ۱۳۷۱، مغرب، کرواسی، اسلواکی، فیلیپین، ارمنستان و ترکمنستان در سال ۱۳۷۵، کویت، اردن، قرقیزستان و روسیه در سال ۱۳۷۶، لبنان در سال ۱۳۷۷، بیلوروس، عربستان و ترکیه در سال ۱۳۷۹، کوبا، آفریقای جنوبی، سوریه، تونس، نیجریه و بلغارستان در سال ۱۳۸۰، اوکراین در سال ۱۳۸۱، تاجیکستان، کره، افغانستان، عمان، پاکستان، اندونزی و یمن در سال ۱۳۸۲، الجزایر، ازبکستان، اوگاندا، صربستان و مونته‌نگرو، قرقیزستان و جیبوتی در سال ۱۳۸۳، غنا و ونزوئلا در سال ۱۳۸۴، اروگوئه، گرجستان و آذربایجان در سال ۱۳۸۵، سوئیس، اتیوپی، بنگلادش و کره در سال ۱۳۸۶ و کوبا در سال ۱۳۸۷ است و نیجریه در سال ۱۳۸۸ است. نشان‌دهنده توجه بسیار دولت به این نوع از موافقتنامه‌های دوجانبه است.

۳. کلیت بررسی موافقتنامه‌ها در مجلس

تمامی موافقتنامه‌های دو یا چندجانبه بعد از انجام هماهنگی‌های اولیه میان دولت‌های موضوع موافقتنامه، منعقد شده و بعد از امضای آنها در قالب لایحه برای تصویب به مجلس ارائه می‌شوند. همین توافقات اولیه دولت‌ها موجب می‌شود که اصلاح و تکمیل موافقتنامه‌ها در مجلس با مشکل روبرو شود. زیرا هرگونه حک و اصلاح آنها در مجلس باید مورد مذاکره مجدد قرار گیرد.

به همین دلیل معمولاً در بررسی لوایح مرتبط با موافقتنامه‌ها از پرداختن به مسائل فنی کوچک و جزئی پرهیز شده و تنها در صورتی که موافقتنامه از ابهامات اساسی برخوردار باشد و منجر به چالش احتمالی در مناسبات تجاری یا مقررات داخلی شود مجلس به اصلاح یا رد آن اقدام می‌کند.

به‌علاوه نظارت محسوسی نیز بر عملکرد این قوانین صورت نمی‌پذیرد. تاکنون بیش از ۶۰۰ موافقتنامه در قالب‌های متفاوت میان ایران و کشورهای مختلف منعقد و توسط مجلس محترم تصویب شده است ولی هیچ‌گونه گزارشی مبنی بر ارائه عملکرد و اثربخشی این موافقتنامه‌ها از طرف وزارت امور خارجه و بازرگانی به مجلس ارائه نشده است.

نتیجه‌گیری

۱. با توجه به اینکه حوزه ورود مجلس در زمینه قانونگذاری در زمان تصویب این‌گونه موافقتنامه‌ها و در زمینه نظارت بعد از تصویب پیرامون عملکرد موافقتنامه‌ها محدود و با موانعی جدی روبرو است پیشنهاد می‌شود برای تصویب این موافقتنامه‌ها فرایند به شکلی تنظیم شود که زمان کمتری را از کمیسیون‌های تخصصی (به‌ویژه کمیسیون اقتصادی که با بیشترین حجم لوایح موافقتنامه روبرو است) صرف کرده و به‌علاوه دستگاه‌های مسئول مکلف باشند گزارش‌های عملکردی مکتوبی از اثربخشی موافقتنامه‌های مشابه ارائه دهند تا نمایندگان در فضایی شفاف و کارشناسی درخصوص رد یا تصویب این‌گونه لوایح تصمیم‌گیری کنند.

۲. با توجه به موارد فوق بجز اصلاح شکلی لایحه مبنی بر رفع ابهام میان الحاق این لایحه به قانون قبلی و یا اصلاح به شکل لایحه فعلی و برحسب سابقه معمول در این‌گونه موارد کلیت لایحه به شکل الحاق به چارچوب موافقتنامه اولیه است که اصل آن قبلاً تصویب شده بود.